

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційне дослідження

Старової Юлії Василівни

«Психологічний супровід професійної підготовки менеджерів туристичного бізнесу», представлену на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук зі спеціальності

19.00.10– організаційна психологія; економічна психологія

Актуальність досліджуваної теми Старової Ю.В. не викликає сумніву, тому, що сьогодні країні потрібні фахівці нового типу, які здатні орієнтуватись й адаптуватись в динамічному, мінливому середовищі, самостійно організувати свою працю та приймати ефективні управлінські рішення. Сформульовані автором дисертації мета та дослідницькі завдання набувають особливого значення у зв'язку з тим, що в роботі розглядається підготовка менеджера туристичної сфери у ВНЗ, яка передбачає комплексний вплив на фахівця туристичного бізнесу, коли в нього формуються складні психологічні утворення, що покладені в основу ефективного розв'язання професійних завдань у сфері туристичного бізнесу. Як вірно зазначає дисертант, своєчасність і доцільність даної дисертаційної роботи полягає у тому, що менеджер туристичного бізнесу має багатовекторні функціональні обов'язки, а саме: вміння організувати й координувати роботу колективу; контактувати з людьми; приймати обґрунтовані рішення; мотивувати співробітників, спонукати їх до творчої діяльності; вирішувати конфлікти; підбирати, розставляти і навчати працівників; проводити збори, наради; встановлювати цілі; вести ділові переговори; планувати діяльність турфірми; контролювати роботу співробітників; формувати хороші відносини і створювати сприятливу атмосферу в колективі.

Засвідчуючи актуальність теми дослідження, вважаємо за доцільне зазначити, що дисертаційна робота виконувалась відповідно до тематичного плану науково-дослідницької теми Київського національного торговельно-економічного університету (КНТЕУ) на 2013–2015 рр.: «Психологічне

забезпечення професійної підготовки і діяльності працівників торговельних, банківських і туристичних організацій (підприємств)».

Загалом дисертаційна робота відзначається чіткістю і логічністю на кожному етапі її виконання – від обґрунтування наукового апарату дослідження (визначення актуальності теми, об'єкта, предмета, мети і завдань дослідження, презентації його методологічної бази і методів) до викладу розділів дисертації та її висновків.

Теоретичний аналіз досліджуваної проблеми, представлений у першому розділі *«Теоретико-методологічні засади психологічного супроводу професійної підготовки менеджерів туристичного бізнесу»*, дав змогу автору дисертації визначити й обґрунтувати теоретико-методологічні засади наукового дослідження, розкрити загальні наукові підходи до психологічного супроводу процесу професійної підготовки менеджерів туристичного бізнесу, які можуть бути впроваджені у процес навчання, що є важливим для розв'язання науково-практичних завдань підготовки фахівців високої кваліфікації. Привертає увагу добір дисертанткою до ключового поняття похідних термінів, розкриття їх сутності та специфіки. сприяло власному авторському визначенню поняття *«Психологічний супровід»*.

У другому розділі *«Організаційно-методичне підґрунтя дослідження психологічного супроводу професійної підготовки менеджерів туристичного бізнесу»*, дисертанткою здійснено психологічний аналіз професійної підготовки, умов та особливостей діяльності менеджерів туристичного бізнесу, а також представлено організацію роботи, обґрунтовано психодіагностичний інструментарій та презентовано розроблену автором концептуальну модель дослідження, яка включає мету, компоненти, етапи психологічного супроводу та види психологічної допомоги, що забезпечило проведення констатуючого та формуючого експериментів, які спрямовані на розкриття змісту компонентів та з'ясування їх проявів.

Практичний аналіз проблеми, представлений у третьому розділі *«Аналіз результатів експериментального дослідження психологічного супроводу професійної підготовки менеджерів туристичного бізнесу»* дав змогу дисертантці здійснити аналіз й у повному обсязі обґрунтувати результати динаміки мотиваційного, когнітивного, особистісного й професійного компонентів

професійної підготовки менеджерів туристичного бізнесу, а також сформулювати підсумки порівняльної характеристики результатів впливу Комплексної програми психологічного супроводу на основні компоненти професійної підготовки обстежуваних та розробити відповідні методичні рекомендації.

Загалом, дисертаційна робота за змістом та формою є завершеним дисертаційним дослідженням.

Нові факти, одержані дисертантом.

У дисертаційному дослідженні вперше на емпіричному рівні виявлено психологічний зміст, структуру й особливості психологічного супроводу професійної підготовки менеджерів туристичного бізнесу за такими компонентами, як: мотиваційний, когнітивний, особистісний та професійний; розроблено концептуальну модель психологічного супроводу процесу професійної підготовки менеджерів туристичного бізнесу, яка містить мету, етапи, компоненти, психодіагностичний інструментарій та функціональні елементи; обґрунтовано й апробовано Комплексну програму психологічного супроводу професійної підготовки менеджерів туристичного бізнесу, що виявляється у суттєвому поліпшенні показників її структурних компонентів порівняно з контрольною та експериментальною групами та розроблено методичні рекомендації для викладачів і психологів щодо її застосування.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Новизна і вірогідність загальних висновків дисертації підтверджуються результатами теоретичного та практичного етапів дослідження, здійсненого дисертанткою, і в цілому не викликають сумніву. Найбільш суттєві наукові та практичні результати викладено в загальних висновках й опублікованих працях у фахових виданнях. Основні положення, сформульовані в дисертації, достатньо переконливо обґрунтовані, а висновки та методичні рекомендації спираються на сучасні методи дослідження та математичної статистики.

Значення результатів для науки і практики.

Дисертаційна робота Ю.В. Старової містить нові, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати у сукупності спрямовані на розв'язання

важливого наукового завдання, яке полягає у розробці та впровадженні системи психологічного супроводу в організацію та структуру навчально-виховного процесу закладів вищої освіти, що сприяє мотиваційному, світоглядному, професійному та особистісному становленню менеджерів туристичного бізнесу.

Практичне значення одержаних результатів полягає у використанні розробленої автором Комплексної програми та сформульованих у процесі її застосування методичних рекомендацій при впровадженні заходів психологічного супроводу у систему професійної підготовки фахівців туристичного бізнесу у ВНЗ України. Окрім того, матеріали дисертаційного дослідження придатні для використання у лабораторіях професійної діагностики і профорієнтації, соціально-психологічних службах у процесі роботи з молоддю, закладах післядипломної освіти, а також під час професійної підготовки практичних психологів.

Вагомі позитивні здобутки для психологічної науки і практики ґрунтуються на тому, що результати теоретичного та експериментального дослідження використовуються при викладанні таких дисциплін, як: «Теорія й практика професійного відбору», «Психодіагностика», «Психологічне забезпечення діяльності», а також у ряді спецкурсів при підготовці менеджерів туристичних організацій. Розроблену програму психологічного супроводу розвитку професійної підготовки студентів покладено в основу проектування спеціалізованих програм професійної підготовки майбутніх менеджерів туристичного бізнесу, які враховують специфіку ВНЗ. Запропоновані лекційні курси та програми тренінгових вправ можуть використовуватися для підготовки студентів як менеджерів туристичного бізнесу, так і в традиційному освітньому процесі ВНЗ для підвищення конкурентоспроможності випускника.

Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях.

Заслуговує на схвалення повнота висвітлення основних результатів дослідження у фахових виданнях та апробації його окремих положень у доповідях на представницьких конференціях різного науково-практичного спрямування у ВНЗ Києва, Львова, Кам'янка Подільського, Вінниці, Умані, Переяслава-Хмельницького, Ірпіні, Мукачева упродовж 2013 – 2016 рр. Так, наукові положення, висновки і рекомендації достатньо повно викладено у 17 наукових

публікаціях, 6 з яких надруковано у наукових фахових виданнях, з них 2 у виданнях, що включені до міжнародних науково-метричних баз даних та 11 у тезах доповідей на міжнародних, всеукраїнських та міжвузівських конференціях.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність у цілому.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (283 найменувань) і 3-х додатків. Основний зміст дисертації викладено на 169 сторінках комп'ютерного тексту. Робота містить 8 таблиць та 21 рисунок.

Загальні висновки в стислому вигляді підсумовують результати дисертаційної роботи і свідчать про досягнення мети, реалізацію завдань, бачення автором дисертації можливих перспектив подальшої розробки проблеми. Вони є науково обґрунтованими, чітко сформульованими, викладені достатньо повно і в необхідній логічній послідовності.

Автореферат та публікації автора відображають основні положення дисертації.

Оцінюючи позитивно проведене дослідження, разом із тим, слід висловити певні зауваження і побажання:

1. Емпірична модель психологічного супроводу професійної підготовки менеджерів туристичного бізнесу досить вдало представлена у роботі та авторефераті. Водночас у підрозділі де висвітлено Комплексну програму занадто деталізовано складові елементи, що утруднює її цілісне сприйняття.

2. Автор досить ретельно проаналізувала компоненти професійної підготовки, їх розвиток і вдосконалення методик та організацію впровадження психологічного супроводу у систему професійної підготовки менеджерів туристичного бізнесу. Водночас, бажано було б більш чутко виокремити особливості, які притаманні саме менеджерам туристичного бізнесу.

3. На нашу думку, підрозділ 3.1. у дисертації завеликий в порівнянні з іншими підрозділами в цілому, і його можна було б розділити на дві або три частини з виокремленням факторного і кореляційного аналізу.

4. Для поглиблення розуміння особливостей психологічного супроводу професійної підготовки менеджерів туристичного бізнесу можна було б більше

уваги приділити порівняльному аналізу наукової літератури вітчизняних та іноземних авторів.

Разом з тим, висловлені недоліки та пропозиції не є принциповими і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Старової Юлії Василівни. Тому констатуємо, що робота виконана на достатньо високому науково-теоретичному і методичному рівнях, містить різноплановий і ретельно опрацьований автором теоретичний і практичний матеріал, який має новизну і практичну значущість.

Висновок: дисертація Старової Юлії Василівни «Психологічний супровід професійної підготовки менеджерів туристичного бізнесу» відповідає вимогам п.11, п.12 та п.13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року № 567, які висуваються до кандидатських дисертацій, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата психологічних наук зі спеціальності 19.00.10 – організаційна психологія; економічна психологія.

Офіційний опонент:

кандидат психологічних наук,
викладач спеціальних дисциплін

Хмельницького торговельно-економічного коледжу
КНТЕУ

О.П. Шмерко

*Згідно Шмерко О.П. завідує
Кабінетом директора
з кадрової роботи*